

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací materiál vytvořený v projektu OP VK

Název školy:	Gymnázium, Zábřeh, náměstí Osvobození 20
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0211
Název projektu:	Zlepšení podmínek pro výuku na gymnáziu
Číslo a název klíčové aktivity:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Anotace

Název tematické oblasti:	Práce s textem – interpretace a analýzy
Název učebního materiálu:	Nejautentičtější plebejský hlas generace buřičů
Číslo učebního materiálu:	VY_32_INOVACE_CJ0402
Vyučovací předmět:	Český jazyk a literatura
Ročník:	4. ročník čtyřletého gymnázia, oktáva osmiletého gym.
Autor:	Marie Brožová
Datum vytvoření:	16. 5. 2013
Datum ověření ve výuce:	6. 9. 2013
Druh učebního materiálu:	Pracovní list
Očekávaný výstup:	Žák konfrontuje vlastní interpretaci Gellnerových básní s kritikami M. Kundery a Vl. Křivánka.
Metodické poznámky:	Pracovní list je možné využít k samostatné práci, práci ve dvojicích, či skupinové práci. Osvědčil se požadavek ústních odpovědí na základě písemných poznámek.

Nejautentičtější plebejský hlas generace buřičů

1. František Gellner: Perspektiva (ze sb. Po nás at' přijde potopa 1901)

Má milá, rozmilá, neplakej!
Život už není jinakěj.

Dnes bud' me ještě veselí
na naší bílé posteli!

Zejtra, co zejtra? Kožpak ví.
Zejtra si lehneme do rakví.

2. Fr. Gellner: Jsem člověk nemravný a zanedbaný...(ze sb. Radosti života, 1903)

Jsem člověk nemravný a zanedbaný
a lehké holky měl jsem příliš rád.
Však miloval jsem opravdu tři panny,
ach, je mi stydno na to vzpomínat!

Říkali Elis první mojí lásce,
k níž jsem vši silou svého mládí lnul.
Však pohříchu jsem jednou na procházce
jí in flagranti s jiným přistihnul.

A podruhé, to jsem si zamiloval
přítele holku, jenž byl na vojně.
Ctnost její v tančírnách jsem ochraňoval
a choval jsem se velmi důstojně.

Přítel se vrátil domů z vojny zase
a dostal pohříchu z mé ruky ji
ve ctnosti nezměněnou ani v krásě,
neposkvřněnou lilii.

A třetí byla holka osiřelá.
Neštěstí její procítil jsem s ní.
O poslední, co po rodičích měla,
ji okrad poručník a příbuzní.

A jednou zrána bolestí jsem zbledl,
když napsala mi na dopisnici,
že jakýs hejsek z legrace ji svedl
a že je právě v pátém měsíci.

Jsem špatný člověk pokažených mravů,
však třikrát jsem opravdu měl rád.
Je směšno v pláči skloniti hlavu
a trapno je se srdci svému smát.

Je vlažný večer k lásce stvořen dneska
a plno žen je v hlučných ulicích,
a mezi nimi stvořeníčka hezká,
smyslné růže kvetou na lících.

3. kritika Milana Kundery, 1957

V jednom ze svých rozmarných fejetonů pověděl sám o sobě (roz. Fr. Gellner – pozn.autorky PL) a o svém tažení proti poetické vznešenosti symbolistické literatury: „Nechci se vyvyšovat, ale průkopníci nových směrů, budou-li spravedliví, uznají, že já to byl, jenž zavedl do českého básnictví moderní vymoženosti, jako pivo, viržinka, aeroplány, zástavní lístky atd.“

Kdyby se mne někdo otázel, ve kterém básnickém díle je atmosféra, životní pocity, životní formy a celý předmětný svět doby deseti let před světovou válkou zachycen nejautentičtěji, odpověděl bych: v lyrice Gellnerově.

Gellner nebyl největším básníkem své doby. Ale byl *nejautentičtějším plebejským hlasem* těchto let; v jeho básních uvízla doba víc a konkrétněji než v básních jiných autorů.(...)

Gellner skutečně vyšel ze slohu noční kavárny, jeho verše jsou skutečně jakoby zpívány na melodii *kupletu* a Gellner se opravdu nebál slov ani reality zablácené ulice.

Ale což se nemůže stát „nejnižší noční kavárna“ dějištěm typického dramatu duše? Což nemůže být melodií „nejhnusnějšího kupletu“ vyzpívána píseň drásavě pravdivá? A neuchová v sobě právě uliční bláto nejplastičtější šlépěje, které tam nechal tančící nebo belhající se čas?

Ano, Gellner, jenž zpívá deziluzi nad soudobým světem, Gellner, který si proto zamiloval „brutální, zpěvnou, lehkovážnou chasu“, vychází z formy, která je živá právě v jejím prostředí: vychází z vulgárního popěvku, z kupletu, z odrhovačky, z šansonu, vychází z jejich intonace a rytmu, z jejich slovníku, používá jejich typických refrénů, point a obrátů.

Je to hudba tehdejšího života. Je to hudba tehdejší společenské krize, tehdejšího společenského úpadku a lidských zklamání.

Podněty k interpretaci:

1. Objasněte význam slov z kritiky M.Kundery, které jsou zvýrazněna kurzívou.
2. Souhlasíte s hodnocením kritika? Odpověď opřete o citace z Gellnerových básní.
3. Báseň Perspektiva se stala neoficiální krédem celé generace buřičů. Její ethos je však problematický. Jak na její vyznění v současnosti nahlížíte?
4. Formulujte charakteristiku básníka – lyrického subjektu z 2. básně.
5. Popište charakter jazykových prostředků obou ukázek a prostředky přiřaďte k jednotlivým jazykovým rovinám- pravopisné, morfologické, syntaktické, lexikální, frazeologické podle jejich normativnosti či nenormativnosti, podle jejich stylové platnosti apod.

Z literární kritiky VI. Křivánka:

Gellnerova prvotina Po nás ať přijde potopa(1901), třebaže ostře vybočila ze stávajících literárních konvencí, má své předchůdce.

Vedle Macharovy prvotiny Confiteor je to v českém literárním kontextu především Nerudovo Hřbitovní kvítí, dílo obdobně provokující svou smělostí, deziluzivností i věcností, ale též dílo, které nezapře řadu souvislostí s romantickou tradicí, ať je zosobněna jmény jako Mácha či Heine. Shody a souvislosti mezi počátky Nerudovými i Gellnerovými jsou až udivující; stačí si připomenout obdobně utvářený obraz srdce, zprvu přetékaného poháru v úvodní básni Gellnerovy prvotiny, který se v závěru sbírky mění v obraz pustoty a deziluze

„Se srdcem vyprahlým a pustým vystřízlivím a mrtvým vznětům svým se ironicky dívím“,

a vzpomenout si na „hřbitovní“ poezii mladého Nerudy, stejně jako na poezii jeho „světobolem“ ochořelých generačních druhů z konce padesátých let, jimž se obraz puklého či pustého srdce stal základním symbolem osobní i společenské deziluze. Můžeme si též povšimnout obdobné hrdosti plebejce, shodného básnického pohledu ze dna lidské bídy, obdobné ironie, hořkosti a skepse, jež jsou charakteristickými rysy jak Nerudovy prvotiny, tak i Gellnerova debutu.

6. Jaké znaky sblíží poezii J. Nerudy a Fr. Gellnera?
7. Jaká byla 50.léta 19.st. pro českou literaturu z hlediska vstřícnosti vůči autorům i z hlediska publikačních možností autorů. Která díla skutečně vyšla v této době?
8. Jak rozumíte větě: „*ostře vybočila ze stávajících literárních konvencí*“?
9. Objasněte význam termínů: deziluzivnost, světobol, plebejec.
10. Který český autor - básník 2.pol.20.st. by mohl být zařazen do linie, která započala Nerudovým Hřbitovním kvítím a pokračovala Gellnerovou tvorbou?

Použité materiály: archiv autorky PL